

Hölgyeim, Uraim! Tisztelt művész és művészetbarátok!

Nagy megtiszteltetés a számomra, hogy ma itt lehetek. Igazi öröm és nemes feladat, hogy figyelmükbe ajánlhatom éppen itt, a Művészetek Háza Bognár termében, Gopcsa Katalin Bognár Zoltán című albumát.

Egy olyan albumot, ami sok év kemény munkájával készült. Egy olyan albumot, amit öröm kézbe venni, amelynek segítségével egy nagyszerű grafikusművész életét, életének jelentősebb műveit, művein keresztül mély emberszeretetét, vidám gondolatainak, csodás érzésvilágának képi megnyilvánulásait egyszerre lehet megismerni.

Úgy másfél évvel ezelőtt keresett meg először a szerző, Gopcsa Katalin művészettörténész azzal az elképzelésével, hogy Bognár tanár úr születésének 80-dik évfordulójára albumot tervez megjelentetni. Megmutatta a tervezett kiadványból már elkészült részleteket, a tanulmányt, a hozzá tartozó bibliográfiával, jegyzetekkel, szemelvényekkel, a 16 színes és 90 fekete-fehér reprodukcióval. Egy akkoriban kiírt és a siker reményével kecsegtető pályázaton a Lovassy Alapítvány a Jövőért Alapítvány gesztori szerepének az elvállalásával próbáltunk anyagi segítséghez jutni az album megjelentetési költségeinek részbeni fedezése érdekében. További támogatást szerezni úgy, hogy a nem csekély önerőt addigra már Gopcsa Katalinnak sikerült nem kis fáradsággal előteremteni.

Hallottam már eddig is arról, milyen nehéz és küzdelmes munkát igényel az ilyen jellegű álmok valóra váltása. Ezúttal alkalmam is nyílt arra, hogy megtapasztaljam, az ilyen célokra, életutakat megjelenítő albumokra, igencsak embert próbáló a források felkutatása.

A pályázatot akkor sajnos minden különösebb indoklás nélkül elutasították, de legnagyobb meglepetésemre és őszinte csodálatomra ez nem igazán vette kedvét az album szerzőjének.

Mostanra, ha másféle módon is, és ha nem is Bognár tanár úr születésének nyolcvanadik évfordulójára, de mégis sikerült összegyűjteni a kiadáshoz szükséges összeget és teljessé tenni a támogatói kört.

A Nemzeti Kulturális Alap Képzőművészeti Kollégiuma, a Veszprém Megye Kultúrájáért Alapítvány, Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata, a Lovassy Alapítvány a Jövőért Alapítvány mellett volt barátok, tanítványok és a grafikus művész Bognár Zoltán tisztelőinek egész sora sietett a cél elérése érdekében segítségül.

Jó érzés volt az elmúlt hetekben, a kiadvány nyomdai munkálatainak lefolyása és a mai eseményre szóló meghívó elkészülése közben szembesülni azzal, hogy a Lovassy László Gimnázium volt neves tanára milyen sokakat fogott is meg sugárzó személyiségével.

Az albumot először csak óvatosan szemügyre vevő, átlapozgató olvasó számára azonnal feltűnik a gondos nyomdai munka. A Viza Kft. munkatársait és Borbás János ügyvezető igazgató urat nemcsak ezért illeti elismerés.

A volt munkatárs iránt érzett tisztelete és szeretete láthatóan ott van Borbás János fotóiban. A sok ellentételezés nélküli, tiszteletből felajánlott munkaórát, amit a fotók szakszerű elkészítése jelentett, Oszkó Zsuzsának is fontos megköszönnünk.

A Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság kiadásában ma, a Magyar Kultúra Napján megjelentetett album Bognár Zoltán grafikusművész számára méltó emléket állít. Egy olyan értékes emlékkiadvány ez az album, amely nemcsak a volt tanítványok, munkatársak és barátok számára jelent majd örömteli perceket forgatása közben és nemcsak Bognár Zoltán kedves feleségének- Koszorús Katalinnak- és családja tagjainak okoz még boldog órákat életük folyamán.

Ez a kiadvány a tanárurat már személyesen nem ismerők, a most végző diákok és a kiváló grafikusművész munkája iránt érdeklődők számára is igazi kincset, komoly értéket jelent.

Aki az albumot nemcsak átlapozgatja, hanem alaposabban is szemügyre veszi, több fotót és képet is talál a művészről. Borbás János nagyméretű fekete-fehér fotója az album 4. oldalán az a Zoli bácsi, akit én is megismerhettem, amikor a Lovassy nagy közös tanárijába 1985-ben, első munkanapjaim egyikén belépve megpillantottam. Sajnos igazán közel nem kerülhettem hozzá, ugyanis ő akkoriban vonult nyugdíjba, amikor én a pályámat elkezdtem. Csak alig párszor találkozhattam vele, de az a néhány alkalom engem is megfogott.

Bognár Zoltán tanár úr személye iránt érzett tiszteletem valójában akkor erősödött fel bennem igazán, amikor 1999-ben kedves feleségével, Koszorús Katalinnal megismerkedhettem. Katalin asszony, ahogy ez az albumban is olvasható 50 művet adományozott a Lovassy Gimnáziumnak, amikor az a gondolatunk támadt, hogy Zoli bácsi emlékére termet nevezünk el iskolánkban. Ezek a képek jórészt mind az utolsó korszakának alkotásai. A művész legnagyobb elismerést aratott arcképcsarnoka írókról, költőkről, képzőművészekről, zenészekről és tudósokról készült. Öröm számunkra, hogy ezekkel a művekkel nap, mint nap találkozhatunk az iskola tanári társalgójában. Az albumban több alkotás fotója is megtekinthető ezek közül.

A Lovassyban a művésztanárnak nemcsak az a több mint félszáz műve található és tekinthető meg, hanem egy életrajzi ismertető a főbb állomásokról és az a fotó is, amelyet az album hátoldalán láthatunk és, amelyet Bognár Rozália készített Zoli bácsiról.

Az életrajzi adatok mellett ott olvasható Asztalos tanár úr írása is, amely igazán segítségére lehet mindazoknak, akik a művészt sajnos nem ismerhették meg személyesen.

Érdemes ennek egy részletét most is felidézni.

„Csendes, mélységes belső békét sugárzó személyiségéről ma már csak kevesen őrzünk eleven emléket. Szálas, mackós termetét régen nem látjuk már fel-felbukkanni az iskola folyosóin, szakállal övezett arcában már régen nem pillant ránk figyelő, okos, szelíd tekintete.

Óráit, tanári életművét nem kísérte lárma. Tanárnak póztalan volt, mint ahogyan művésznek is az. Csendesen, szemlélődve üldögélt a nagytanári pipaszagú szegletében, ott, ahol ma a gazdasági iroda van. Nem kereste a társaságot, asztala mégis vendégváró hely volt, ahová bátran leülhetett bárki egy-egy bensőséges disputára.”

Az albumban olvasható szemelvények komoly segítséget adnak az olvasónak ahhoz, hogy Bognár Zoltánt és alkotásait még inkább megértse.

Balogh Elemér, Patka László, Mezei Ottó, Wehner Tibor, Bojtor Károly, Szotyori László és az özvegy visszaemlékezései, értékelései segítségével teljesebbé válik a kép az alkotóról.

Az életrajzi adatok, az 1954-ben, tehát már több mint fél évszázada elkészült önarckép megtekintése és a művek alapos áttanulmányozása, a szemelvények átolvasása után teljessé válik a kép. Teljessé és megérthetővé a csodás és gazdag életút.

Az albumban, és a szerencsések által a Művészetek Házában és a Lovassy Gimnáziumban is gyakran megtekinthető Bognár Zoltán alkotásaival kapcsolatosan Asztalos kollégám írásából az alábbiakat is nagyon találónak érzem.

„Képei szűkszavú, bölcs megjegyzések az ember nevű lény különös természetéről, és egy világról, mely túl van az ember nevű lény különös természetén, és bizonyos értelemben afölött lebeg. Híres portréi esszék.

Arcvonásnál többet, személyiséget, sőt sorsot mutatnak, az igaznál többet, a valódit. A fecsegő felszín helyett a mély hallgat töről metszett arcainak ráncaiban. És tulajdon ráncai, tulajdon töről metszett arca, a maga sorsán átszűrt sorsok a pipafüst tűnődő, hallgatag gomolyában.

Képei másrészt olyanok, mint egy tündéri mitológia illusztrációi. E mitológiában benne van minden, ami emberi, ami elmondásra érdemes. Egy valami nincsen benne. Az ő mitológiájából hiányzik a Gonosz. Eltréfál, elkomázik még a halállal is, mert az ő elrendezett világában a halál helyénvaló, a halálnak dolga van és jól megteszi a dolgát. A Gonosznak azonban nem enged. Az ősi derű mellől csendes hunyorítással kipingálta, éles késsel és éles elmével kimetszette az ősi rettenetet.”

Az albumot a szerző, Gopcsa Katalin művészettörténész Bognár Zoltán tanár úr ars poetikájával nyitja és zárja.

Én is ezekkel a sorokkal, Bognár tanár úr hitvallásával zárom gondolataimat és ajánlom szíves figyelmükbe ezt a hihetetlenül gazdag kiadványt, miközben mindannyiunk nevében megköszönöm még egyszer minden közreműködőnek az áldozatvállalását és a szerzőnek, Gopcsa Katalinnak ezt a csodásan szép albumot.

Számomra a művészeti kifejezést az útszéli falusi pléh Krisztusok arckifejezései jelentették. Elsősorban festésmódjuk, naivitásuk, egyszerűségük, őszinteségük, hús-vér emberi mondanivalójuk.”

Veszprém, 2006. január 22.

Katanics Sándor